

A könyv- és könyvtárhasználat tanítása

Tartalom

Mit jelent a könyvtár- és könyvhasználat tanítása a második osztályban?	3
Mi a katalógus?	3
Hogyan tanítjuk a katalógushasználatot?	4
Hogyan tanítjuk a betűrendes katalógust?	5
Hogyan tanítjuk a sorozatkatalógust?	5
A katalógushasználat tanításának normái	6
Mit jelent a szótár- és a lexikonhasználat tanítása?	6
Hogyan tanítjuk az <i>Ablak-Zsiráf</i> használatát?	6
Hogyan tanítjuk a <i>Magyar értelmező kéziszótár</i> használatát?	7
Hogyan célszerű használni a helyesírási szójegyzéket?	7
Mi a jelentősége a tartalomjegyzék olvasásának?	7
Hogyan tanítjuk a tartalomjegyzék olvasását?	8
Mi a jelentősége a fülszöveg olvastatásának?	8
Mit jelent a sajtóismeret tanítása?	8
Hogyan lehet megismertetni a rovatrendet?	8
Hogyan tanítjuk az impresszum néhány adatának értelmezését?	9
A könyvtár- és könyvhasználat során megfigyelhető tanulótípusok, és a velük való bánásmód	9
Felhasznált irodalom	10

Mit jelent a könyvtár- és könyvhasználat tanítása a második osztályban?

Második osztályban ismerkednek meg a gyerekek a könyvtári katalógus néhány fajtájával, azok funkciójával. Valóságos terepen, könyvtárban szereznek tapasztalatot arról, hogy miben segíti a gyerek olvasót, ha el tud igazodni a katalógusokban. A kézikönyvek közül a *Magyar értelmező kéziszótár* használatába vezetjük be őket. Végül a könyv- és sajtóismeret legemibb tudnivalóival szembesülnek, így a tartalomjegyzék funkciójával, az abban való eligazodással, a fülszöveg szerepével, a legismertebb gyermeklapok, hetilapok rovataival, impresszumok némely adatával. Szorgalmazzuk olyan publicisztikai szövegek olvasását is,

amelyeknek műfaji sajátosságait a gyerekek későbbi írásbeli szövegalkotás során aktualizálni tudják.

Mi a katalógus?

A könyvtári katalógus valamiféle könyvállománynak meghatározott szempontok szerint rendezett feltárása. A katalógus elősegíti a könyvek közötti eligazodást, hozzáférhetővé teszi a könyvállományt, felvilágosítással szolgál a könyvek bibliográfiai adatairól. A katalógus elsősorban nem adminisztratív nyilvántartás, hanem az eligazítás, a tájékoztatás, a könyvvajánlás segédeszköze, amely egy könyv bibliográfiai adatait tartalmazza.

Melyek azok a legfontosabb adatok, amelyeket egy katalóguskártya tartalmaz?

M 26	790086
MÁNDY Iván (1918)	
<i>Csutak színre lép.</i> [Ifjúsági regény. III.] (Réber László. 2. kiad.)	
Bp. 1979. Móra Kiadó, 230, [2] l. 23 cm.	
(Mókus könyvek.)	–,– 20 Ft
ISBN 963 11 1110 6	894.511 (024.7.) – 31 Mándy

Tartalmazza a szerző nevét, a mű címét, az illusztrátor nevét, a kiadás helyét, évét, a kiadó nevét, a mű lapszámban kifejezett terjedelmét. Ha a mű valamely sorozat tagja, a katalóguskártya a sorozat címét is feltünteti. Megtalálható rajta, hányadik kiadású a könyv, mennyi a könyvesbolti ára. A szerző neve felett lévő betűrendi jel (itt: M 26) a könyv raktári jelzete, ami arra szolgál, hogy a könyveket az azonos betűn belül rendezze. A betű mindig megegyezik a szerző családi nevének kezdőbetűjével, a kétjegyű szám pedig a betűn belüli csoportszámot jelöli. (A könyvtárosok e jelzet alapján rendezik el a szabadpolcokon a könyveket.) A könyv ETO-jelzete a kartonlap jobb alsó sarkán található meg. Nem szépirodalmi jellegű könyvek esetén az ETO-szám első három számjegye a bal felső sarokban álló raktári jelzet fölött is megtalálható a raktári jelzet részeként. A szerző neve melletti szám az alkotóra vonatkozó adatról (születési évről) informál.

Aszerint, hogy a katalóguskartonokat milyen szempont szerint csoportosították, beszélünk: leíró (másként betűrendes), szak-, tárgyszó-, időrendi és sorozatkatalógusról. (Mivel második osztályban a gyerekek a betűrendes és a sorozatkatalógussal ismerkednek meg, ezért a továbbiakban csak ezek jellemzői írjuk le.)

A *betűrendes katalógus* olyan jegyzék, amelyben a könyvek címleírását tartalmazó kartonok a szerzők, ezek hiányában a címek betűrendjében találhatók, esetleg mindkettő egy betűrendben. Ez utóbbi az ún. keresztkatalógus, amelyben minden könyv legalább két helyen: a szerző neve és a cím alatt is megtalálható.

A *sorozatkatalógusból* azt tudhatjuk meg, hogy milyen sorozatok, illetve az egyes sorozatokon belül milyen könyvek jelentek meg.

Hogyan tanítjuk a katalógushasználatot?

A katalógushasználat tanítását *két szakaszban célszerű megoldani.*

1. A gyerekeknek mindenekelőtt meg kell ismerniük azt, milyen könyvészeti adatok olvashatók le egy katalóguskartonról.
2. Ezt követően ismerhetik meg a betűrendes és a sorozatkatalógus „készítését”, illetve használatát. Mindkét szakaszban a tanításhoz készült *Feladatgyűjtemény* ad segítséget.

A katalóguskártya adatainak megismerése és olvasása, tehát a folyamat első szakasza megoldható egy jól felszerelt osztálykönyvtár állományának elemzésével, feldolgozásával is.

A tanításnak *feltétele*, hogy a gyerekek olvasástechnikai szintje átlagos vagy annál jobb legyen. Második osztály elején ez azt jelenti, hogy szószerkezet, illetve mondat szinten biztonságosan, olvasástechnikai hiba nélkül tudjanak olvasni, s az olvasottakat értsék is meg. Feltétel még, hogy pontosan tudjanak szószerkezet szinten másolni, s ismerjék a tulajdonnevek helyesírására (név, cím, intézmény, város) vonatkozó normákat, valamint a számjeggyel írt tő- és sorszámnevek írásának módját.

A katalóguskártya adatainak tanulását – *kiegészítő nyelvhasználati tevékenységként* – kíséri a másolás, a néma és a hangos olvasás. De a tanulásirányítás akkor igazán értékes és gazdaságos, ha hozzájárul ahhoz, hogy a gyerekekben kialakuljon a könyvhöz mint kultúraközvetítő objektívációhoz való kedvező attitűd is.

A katalóguskártyával történő ismerkedés *első lépése* lehet, hogy a pedagógus minden gyerek kezébe ad egy-egy cédulát, egyet felír a táblára, s a következő adatok megkeresésére szólítja fel a gyerekeket:

- 1 Ki írta (vagy kik írták) azt a könyvet, amelynek a katalóguscéduláját a kezetekben tartjátok?
- 2 Mi a könyv címe?
- 3 Hol adták ki?
- 4 Melyik évben adták ki?
- 5 Mekkora terjedelmű a könyv?
- 6 Mi a kiadó neve?

Ha a gyerekek valamely adat helyét nem találják a lapon, akkor a pedagógus a táblára felírt minta alapján irányíthatja a tekintetüket.

A fenti kérdésekből látszik, hogy második osztályban mely könyvészeti adatok megkeresését, helyes sorrendjük megtanulását tartjuk fontosnak.

A tanulás további lépéseiben a 2. osztályos *Feladatgyűjtemény* típusfeladatai bőséges eligazítást adnak:

- a) katalóguscédulák és könyvek halmazának párosítása (*Feladatgyűjtemény* 1. a), b));
- b) katalóguskártya a felcserélt adatainak helyes sorrendbe állítása (*Feladatgyűjtemény* 1. c));
- c) katalóguskártya hiányzó adatainak pótlása az adott könyv *birtokában* (*Feladatgyűjtemény* 1. d), e), f));
- d) illusztrátorok nevének megkeresése katalóguskártyáról (*Feladatgyűjtemény* 1. g));
- e) raktári jelzet betűjelének kitalálása a szerző neve alapján (*Feladatgyűjtemény* 1. i)).

A katalógushasználatot, a katalógus rendszerét és funkcióját, vagyis *a tanítás második szakaszát* már valóságos élethelyzetben, könyvtárban érdemes elkezdni. Ily módon lehet elérni azt, hogy a gyerekek nyitottak maradjanak a katalógusok révén történő informálódás iránt. Ugyanis a katalógus rendszerének megértésével már a másodikos gyerek érdeklődhet bizonyos írók (szerzők) eddig általa nem ismert munkái iránt, bizonyos sorozatok egyes tagjai iránt stb. A katalógus rendszerének ismerete segít eligazodni a struktúrákban, s később – a következő évfolyamokban – a valóságos katalógusépítésben is (pl.: saját könyvek katalógusának elkészítésében).

Hogyan tanítjuk a betűrendes katalógust?

A betűrendes katalógus tanulásának *feltétele*, hogy a gyerekek helyesen tudják lemásolni a tulajdonneveket, el tudják dönteni, hogy magyar, illetve külföldi szerzők nevében melyik a vezetéknev és melyik az utónév, valamint feltétel az is, hogy ismerjék a magyar ábécét.

A betűrendes katalógus tanítása *kiegészíthető* írás-, illetve helyesírástanulással. A tanításnak három, jól elkülöníthető lépése van. Ezek:

1. a nemzetközi ábécé sajátosságainak megismerése;
2. a betűrendbe sorolás gyakorlása a nemzetközi ábécé szerint;
3. a nemzetközi ábécé szerint elrendezett szerzői és cím szerinti katalógusban történő adatkeresés.

A tanítás *első lépéseként* közöljük a gyerekekkel, hogy a könyvek, katalóguscédulák (nevek) betűrendbe sorolásának alapja a nemzetközi ábécé. Ennek rendjét célszerű leírni a gyerekekkel: *a ä b c d e f g h i j k l m n o ö p q r s t u ü v w x y z*. Így a könyvtári betűrendben az *a* és *á*, az *e*, *é*, az *i*, *í*, az *o*, *ó*, az *ö*, *ő*, az *u*, *ú*, az *ü*, *ű* egy betűnek számítanak. A kétjegyű betűk, így a *ty* sem külön betűnek számít, hanem *t* és *y* kapcsolatának.

Második lépésként a *Feladatgyűjtemény* feladatainak sorrendjében a tanulók két, majd több szerző nevét próbálják helyes betűrendbe állítani a könyvtári ábécének megfelelő sorrendben (*Feladatgyűjtemény 2. a), b), c), d)*). Ezután hibásan összeállított névsort kell helyrehozniuk és leírniuk (*Feladatgyűjtemény 2. e), f)*). Utána egy-egy szerző műveit szedik betűrendbe címek alapján (*Feladatgyűjtemény 2. f)*). Végül katalóguskártyákat állítanak betűrendbe először a szerző, majd a könyvek címe szerint (*Feladatgyűjtemény 2. g)*).

Amikor a gyerekek jól eligazodnak a könyvtári ábécében, *harmadik lépésként* elkezdhető a valóságos cím szerinti katalógusból történő adatkeresés, információgyűjtés. Pl.: „Nem ismerjük a *Misi Mókus kalandjai* című könyv íróját. Hogyan nézhetünk ennek utána a legrövidebb idő alatt?” Zelk Zoltánnak mely gyermekverskötetei vannak meg a könyvtárban?” Ilyen és ehhez hasonló feladatok segítik a gyakorlás megtervezését a *Feladatgyűjteményben* (vö.: 2. i), j), k)).

Hogyan tanítjuk a sorozatkatalógust?

A tanítás *első lépése* feltétlenül az legyen, hogy a gyerekek ismerkedjenek meg (vegyenek kézbe, lapozzanak át) különféle könyvsorozatokat. Igen sok gyermekeknek kiadott sorozat létezik, így pl.: *Ablak a világra, Állatbarát, Búvár zsebkönyvek, Csíkos könyvek, Így élt, Diákkönyvtár, Mi micsoda, Szemtanú, Új képes történelem*. A sorozatok tartalmi és formai szempontból összefüggő vagy legalábbis kapcsolatba hozható könyvekből állnak, de egy sorozat tagjai lehetnek teljesen önálló művek is. A sorozatok azonos formátumban, technikai kivitelben és folyamatosan jelennek meg, azonos sorozattal címmel.

A *második lépésben* a sorozatkatalógus lényegének megértéséhez két információt szükséges közölni a gyerekekkel:

1. a sorozatkatalógusban a sorozattal címet betűrendben találhatjuk meg;
2. egy sorozaton belül a katalóguskártyák szerzői betűrendben találhatók.

Miután erről a sorozatkatalógus megfigyelésével meggyőződtek a tanulók, maguk is készíthetnek egyszerűbb sorozatkatalógus-részleteket. Ehhez a *Feladatgyűjtemény* ad segítséget (*Feladatgyűjtemény 3. a), b), c), d), e)*).

A katalógushasználat tanításának normái

- 0 A katalógushasználatot frontális osztálymunkában tanítani nem lehet, részben azért, mert eszközigényes, részben azért, mert e területen különösen szembetűnő a gyerekek tanulási tempójának különbözősége.

- 1 A katalógust pusztán elképzeltetni nem szabad! Tanításuk során a gyerekeket (lehetőleg csoportosan) könyvtárba kell vinnie a pedagógusnak.
- 2 A könyvtárban töltött órát lehetőleg a pedagógus vezesse, mivel ő ismeri tanítványai tanulási sajátosságait, s nem a könyvtáros.

Mit jelent a szótár- és a lexikonhasználat tanítása?

A szótárak és a lexikonok olyan alapvető művek (segédletek), amelyekből tanulás során adatokat, támpontokat, meghatározásokat, szóértelmezéseket stb. nyerhetünk. A szótár- és a lexikonhasználat mindenkor a tanulás forrása, a belőlük történő informálódás kisiskolás korban jól megalapozható. Második osztályban az alábbi két segédlet használatába vezetjük be a gyerekeket:

Ablak–Zsiráf gyermeklexikon; Magyar értelmező kéziszótár.

A helyesírási szótárak (*Helyesírási tanácsadó szótár; A magyar helyesírás szabályai* szótári része) használatának előkészítéseképpen a másodikos gyerekek számára összeállított *Helyesírási szójegyzék* kezelését gyakoroltatjuk.

Hogyan tanítjuk az *Ablak–Zsiráf* használatát?

A tanítás *feltételei*: a gyerekek két-három mondatos szöveget tudjanak elolvasni némán, és az olvasottakat értsék is meg; ismerjék az ábécét, azaz tudják, hogy egy betű a többihez viszonyítva hol áll.

A tanítás *kiegészíthető* a néma gyorsolvasás gyakorlásával és a szókincsbővítéssel.

A tanulás *első lépésében* a gyerekeknek célszerű megtanítani az egyértelmű és szakszerű kommunikáció érdekében az alábbi szavakat jelentésükkel együtt: *címszó, szócikk, hasáb*. A *címszó* az a kiemelt szó, amely alatt a magyarázat, értelmezés megtalálható; a *szócikk* valamely címszót kifejtő szöveg; a *hasáb* a szedéstükör függőleges, oszlopos tagolása. Miután a gyerekek pontosan értik e szavakat, s a könyvükben meg tudják mutatni és mondani, mi micsoda, a tanítás *második lépéseként* címszókeresési feladatokat adhatunk nekik (*Feladatgyűjtemény* 4. a)). A kikeresési tempó gyorsítása érdekében versenyszerűvé is tehetjük a gyakorlást úgy, hogy időre kell minél több megadott címszót megtalálniuk.

A további gyakorlás során már a szócikk megértésére tevődik a hangsúly (*Feladatgyűjtemény* 4. b), c), d), e)).

Hogyan tanítjuk a *Magyar értelmező kéziszótár* használatát?

Mindenekelőtt le kell szögeznünk, hogy második osztályban még ritkán, alkalmanként adjuk a gyerekek kezébe ezt a kézikönyvet, s ilyen esetben is csupán az igazán jól olvasóknak. A szótár terjedelme, rövidítés- és jelrendszerének megfejtése ugyanis egy nyolcéves gyerek türelmét és erejét meghaladja. Ezért a *Feladatgyűjteményben* szereplő szótárhasználati feladatok a *Magyar értelmező kéziszótár*ból csupán az első jelentés megkeresését, elolvasását kérik. Bárki kérdezheti, miért vágjuk ilyen nagy fába a fejszénket? Miért akarunk olyasmit tanítani, ami a gyerekek nagyobb részénél tanulási kudarchoz vezetne? Egyszerűen azért, mert a gyerek korosztály számára készült és rendelkezésre álló *Ablak–Zsiráf* ebben az életkorban szinte csak arra alkalmas, hogy *eszköze* legyen a szótárhasználat tanulásának. A *Magyar értelmező kéziszótár* viszont igazi információforrásként funkcionálhat. A

Feladatgyűjtemény ezért olyan szavak jelentésének kikeresésére inspirálja a gyerekeket, amelyeknek jelentését egyáltalában nem vagy nem pontosan ismerik (*Feladatgyűjtemény* 6. a), b), c)).

A címszavak kikeresésének módja a *Magyar értelmező kéziszótár*ból hasonlóképpen történik, mint az *Ablak–Zsiráf*ból, itt ezért nem foglalkozunk vele bővebben.

Hogyan célszerű használni a helyesírási szójegyzéket?

A gyerekek számára összeállított szójegyzék (lásd: *Nyelvtan, szöveg, helyesírás* 2. osztály) könyvtári betűrendben, oszlopszerűen rendezi el azt a szókészletet, amelynek helyesírását a gyerekeknek biztonságosan el kell sajátítaniuk. Ennek terjedelme nem nagy, mindössze kb. 50 szó, a gyerekek könnyen el tudnak igazodni benne. Talán éppen ezért a lassú tempóban haladók számára előnyös, hiszen nemcsak a helyesírási önkorrektív képesség kialakulásához használható fel, hanem segíti a könyvtári betűrendben való eligazodást is. A *Feladatgyűjtemény* 5. a), b) jelzetű feladatai adnak mintát és útmutatást arra, hogyan gyakoroltatható ez a két tevékenység együttesen.

Mi a jelentősége a tartalomjegyzék olvasásának?

A jó tartalomjegyzék a könyv áttekintésének legfontosabb eszköze. Megmutatja a könyv teljes tárgykörét és szerkezetét, megkönnyíti fejezeteinek, részeinek gyors kikeresését. Feltünteti ezek címét, és megjelöli, hogy a könyv melyik lapján található az egyes fejezetek. A tartalomjegyzék rendszeres olvastatásával a gyerekekben ki lehet alakítani az olvasói szokást, amely birtokában az olvasó egy könyv témájáról, struktúrájáról viszonylag rövid idő alatt egyre több információt tud szerezni. Ezek alapján képes eldönteni, hogy a könyv megfelel-e érdeklődési körének, tanulási szándékának, illetve azt, hogy a kötetnek mely fejezetei azok, amelyek elolvasásra készítik. A tartalomjegyzék figyelmes olvasása segítheti az olvasó képzelőerejének fejlődését azáltal, hogy az alcímek ígérete mögött információkat sejtet. Távlatosan pedig a tartalomjegyzék tanulmányozása segítheti a könyv szövegstruktúrájának áttekintését. Ez a képesség viszont a gyorsolvasási képességcsoport része.

Hogyan tanítjuk a tartalomjegyzék olvasását?

A tanítás *feltétele*, hogy a gyerekek biztonságosan tudjanak némán olvasni.

A tanítás *módjára* vonatkozóan alapos és elemző leírást ad a *Feladatgyűjtemény* 7. a), b), c) feladata, amely alapján újabb hasonló feladatsor állítható össze. Megjegyezzük, hogy nem elegendő csupán ezeket a *Feladatgyűjtemény*beli gyakorlatokat elvégezni, az osztálykönyvtár valamennyi ismeretterjesztő könyvét érdemes azok mintájára feldolgozni. Sőt, javasoljuk a tankönyvek tartalomjegyzékének áttekintését is.

Mi a jelentősége a fülszöveg olvastatásának?

A fül a könyv védőborítójának két behajtott széle. Az erre, illetve a könyv hátoldalára nyomtatott rövid kiadói ismertető a fülszöveg, melynek célja az adott mű propagálása. A fülszöveg első szinten informál a könyvről. Szólhat a szerzőről, meghatározhatja a könyv témáját is. Gyakran egy jellemző idézetet emel ki a szövegből.

A fülszöveg olvastatása során szövegelemző feladatot kapnak a gyerekek. Nem azonosulunk ugyanis a kizárólagos tankönyvcentrikus szemlélettel. Pusztán motivációs szempontból is életszerű helyzetnek és feladatnak tartjuk a fülszöveg olvasását.

E néma olvasási feladatot többnyire egyéni munkaként vagy kiscsoportos feladatként kaphatják a gyerekek, tekintettel a példányszám korlátozottságára. Gyermekkönyvek fülszövegével – mivel e szövegek rövidek, tömörek és jól szerkesztettek – lassú tempóban olvasó gyerekek is megbirkóznak. S ha a könyv teljes elolvasása erejüket meg is haladná, elemi információik, benyomásaik a témáról, a könyvről mégis kialakulhatnak. A gyors tempóban olvasó gyerekeknek néma gyorsolvasási feladatként adhatunk fülszövegolvasást. A *Feladatgyűjtemény* 7. d) jelzetű feladata ad mintát erre.

Mit jelent a sajtóismeret tanítása?

Második osztálytól kíséreljük meg a gyermeksajtó olvasására szoktatni a gyerekeket. Tapasztaltuk, hogy a gyerekeket más és más vonzza ezekhez a lapokhoz. Először többnyire a színes képek, a kivágható, összeragasztható játékok, a fejtörők, a rejtvények. Szisztematikusan irányított tevékenységek végeztetésével, feladatok megoldásával szinte valamennyi gyerek eljuttatható arra az érdeklődő szintre, amelynek eredménye, hogy nyomon kövessék, várják a legújabb számok megjelenését.

Hogyan lehet megismertetni a rovatrendet?

Ennek *feltétele*, hogy az egyes folyóiratokból elegendő példányszám álljon rendelkezésre, minden gyereknek (ha kisebb csoportban tudjuk kivitelezni, akkor a csoport minden tagjának) legalább egy példányt kezébe kell adni. Nem baj, ha nem ugyanaz a szám jut minden gyereknek. A *Feladatgyűjtemény* 8. a), b) feladatlírása segít abban, miként lehet a gyerekek figyelmét a rovatcímekre irányítani.

Számos gyermekfolyóiratnak van fejtörő, rejtvényfejtő rovata. Érdekes néhány rejtvényt közösen megfejteni, hogy az egyszerűbb rejtvénytípusok megoldási trükkjét, algoritmusát megmutassuk a gyerekeknek. A rejtvényfejtés fejlesztő szabadidős tevékenység, hiszen szabálykövetést, leleményességet, információbegyűjtést és -tárolást és ne feledjük, olvasást feltételez! Hasonlóképpen olvasásra inspirál a játékkészítést bemutató rovat, sőt a játék kivitelezésének algoritmikus leírása mellett elemi szinten a műszakirajz-olvasást is gyakorolhatják a gyerekek. Rejtvények megoldására a *Feladatgyűjtemény* 9. pontja alatt találunk feladatmintát.

Hogyan tanítjuk a publicisztikai szövegek olvastatását, ismertetését?

Hasonlóképpen, mint ahogy ezt a különböző műfajú szövegek olvastatásával foglalkozó fejezetben leírtuk. Az eltérés itt csupán az, hogy a gyerekek eredeti és nem redukált, átdolgozott hírekkel, ismeretterjesztő cikkekkel, interjúkkal szembesülnek. Eredetivel, ezért nehezebben olvashatóval és terjedelmesebbel. E feladat tehát már igazán önművelési tevékenységként fogható föl, s elsősorban a tehetséges gyerekeknek jelenthet méltó erőpróbát. (*Feladatgyűjtemény* 10., 11., 12., 13.)

Hogyan tanítjuk az impresszum néhány adatának értelmezését?

Az impresszum a megjelenés adatait tartalmazza az újságokban, folyóiratokban. Többnyire az utolsó vagy utolsó előtti oldalon található, és a laptulajdonost (a kiadót), a szerkesztőség és a nyomda adatait tartalmazza. Második osztályban a gyerekek a gyermekfolyóiratok, valamint napilapok impresszumának néhány adatát: a laptulajdonos (a kiadó) nevét, a főszerkesztő nevét és a szerkesztőség postacímét olvassák. Olvasásuk révén a gyerekek más betűtípussal, betűmérettel találkozhatnak, részben ez indokolja a tevékenység jelentőségét. Másrészt ezeknek az adatoknak a szemléletes értelmezése, a pedagógus magyarázatával hozzásegíti a gyerekeket ahhoz, hogy legalább képzetük legyen arról, hogyan áll össze, milyen munkafolyamatokon keresztül készül el egy hírlap, egy folyóirat. A sikeres tanítás érdekében mindent meg kell tenni, hogy a gyerekek ellátogathassanak egy nyomdába vagy egy szerkesztőségbe. Meg kell mutatni a gyerekeknek, hogy néz ki a nyomdai kézirat stb. Ahol ezekre végképp nincs lehetőség, ott a pedagógus színes, elképzeltető magyarázattal, képek bemutatásával, ábrázolással segítse a gyerekeket a „sajtótermelés” folyamatának megértésében. Az előzőek elmulasztása esetén az impresszum olvastatásához nem szabad hozzákezdeni.

A könyvtár- és könyvhasználat során megfigyelhető tanulótípusok, és a velük való bánásmód

- ?1 A gyerekek nagyon különböznek a tekintetben, hogy családjukban a könyv, a sajtótermék milyen becsben van. Ez részben meghatározza a könyvhöz való viszonyukat is. Van néhány gyerek, akinek szülei komoly, értékes könyvtárat gyűjtöttek össze, amely műfaji válogatás szerint is változatos képet mutat.
- ?2 Van viszont olyan gyerek is, aki soha nem kapott egyetlen könyvet sem. Őket először arra kell megtanítani, hogyan kell könyvet a kézbe venni, hogyan kell benne lapozni stb. Megjegyezzük, hogy közöttük, ha az iskolában könyves környezetben fejlesztjük őket, mindig lesz egy-két könyvrájongó.
- ?3 A könyvtár- és könyvhasználati foglalkozásokon is találkozunk elmélyülni nem tudó, érdektelen gyerekekkel, akik a könyvespolcraól percenként vesznek le és raknak vissza kötetet anélkül, hogy belelapoznának. Ők azok, akik a megkapott gyermekfolyóiratokat éppen hogy átlapozzák, s csak akkor olvasnak belőle, ha „kell”. Őket nagy türelemmel és pedagógiai tapintattal lehet elmélyült olvasásra, önművelésre szoktatni. Ki kell fürkészni érdeklődési területüket, illetve azt a műfajt, amellyel az önálló olvasást el lehet indítani náluk.

Felhasznált irodalom

TORZSAI TAMÁS–ZALA IMRE: *Könyv A–Z*. Budapest, 1973. Tankönyvkiadó. 355 p.